

L'ESCUDELLÒMETRO*

És un estranger de qui sap on. Està magre, va malament de roba, duu un barret vell i una valona vella, i tot lo demás vell. És ros i porta els cabells llargs, les ungles llargues i les cames llargues. Sembla boig, i potser ho és. Surt de darrere el teló, caminant dret a l'altra banda, com portat d'una idea fixa. Després reula i a l'ésser al mig de l'escena diu:

Em persegueixen! Sóc perseguit! Pateixo el deliri de la persecució dels altres. La *mano oculta* em busca! Sí senyors: em busca, i de vegades em troba, i quan m'ha trobat em tanca.

Jo no sóc boig. I què he d'ésser! No ho sóc, però m'hi tenen. Em veuen amb aquesta roba, que no m'escau, perquè no va ésser feta per a mi; em veuen mal calçat, perquè tampoc no calço per a mi, i, és clar: ¿vas mal vestit? Doncs a dintre.

Ja les he freqüentades totes..., les torres. (De tancar-me en diuen dur-me a la torre.) Ja les he tastades totes. Encara no m'excito una mica (res, allò de donar alguna

* Estrenat al Teatre Català (Romea), de Barcelona, el dia 6 de març del 1906, per Joaquim Vinyas.

plantofada), ja hi som: em criden de reixes endintre. N'hi ha que tenen el dret de pegar a la dona, i, com que li peguen amb seny, no els molesten ni els diuen res. N'hi ha que poden falsificar documents, i, si ho fan amb el cap clar, que es passegin. Doncs jo no tinc dret a res, ni a una mica d'arrebato, ni a l'exaltament natural, ni a la bufetada lliure. Perquè no faig lo que fan els altres, sóc boig, i perquè els altres fan lo que jo no faig, són savis. Oh humanitat pretensiosa! Que petita et veig de l'alçària del meu front, ple de flames com un Vesuvi!

Perquè a mi, si em persegueixen, és perquè saben que en aquest tros de caixó fet d'os, en aquests centímetres cúbics de substància *celular*, en aquesta capsa de no res, un cap de forma vulgar, que no en donarien tres pesetes, hi bull el projecte més gran que s'ha concebut en el planeta.

M'ha costat molt de trobar! M'ha costat moltes estades a la torre, i una lluita a totes hores amb els governs de totes menes; però ara el tinc, el veig clar, el sento bullir. Aquesta vegada no se m'escapa! És meu, és ben meu, l'escudellòmetro! (*Somniant.*)

Sí: aquell gran escudellòmetro que m'ha fet patir tanta falta d'escudella, la meva obra, el meu gran invent, se'm presenta clar, lluminós com un sol que naix de la matèria. Per fi és meu el gran problema de l'alimentació simètrica, de la regularització estomacal, de la nivellació digestiva! Ja el tinc resolt amb tota glòria! Ja s'ha acabat la misèria, les classes, els privilegis! Ja el símbol s'ha fet

carn d'olla, que és l'únic que necessita la societat que somnio! Allí, sobre de la metròpoli, veig aixecar-se l'acròpoli que dedico a la humanitat. Mireu-la! A un costat hi ha les olles immenses com acuirassats, com catedrals, com castells portentosos; una olla d'acer de trenta mil tonelades per als fideus, i una de quaranta mil per a l'arròs; a l'altra, l'olla de la carn; un purgatori de carn: mils de moltons i de vedelles entrant-hi a ramats, amb els pastors acompanyant-los fins a arribar al bullidor; més enllà, la de les pilotes: carretades de pilotes com muntanyes de grava tova; al costat, la cansalada; més enllà, la col, i la pedregada de cigrons, i tot, per l'aire comprimit anant a l'escudellòmetro, al temple del caldo, al bullit *màximus*, a l'alimentació popular, i d'allí a les canyerries, i a passar per les aixetes, i a les cases dels pobres, dels menestrals, dels rics, de tothom qui mengi escudella! (*Pausa.*) ¿I qui no en menjarà, quan en tingui? ¿Qui el refusarà, el plat de la democràcia, de la classe mitja, de la llibertat, dels drets de l'home; el plat laic per excel·lència, el plat social, el nivellador del ventrell, l'aliment de les vuit hores? ¿Qui serà que no obri les aixetes i no pari el plat econòmic, quan vegi rajar la cascada de fideus i la pluja benèfica d'arròs, i senti arribar els cigrons, amb la poesia del cigró caient lliure de la «canyeria oprimida»? (*Concentrat.*) Burgesos: ja s'haurà acabat l'opressió quan tingui muntat l'invent; ja els diners no us serviran; seran peces numismàtiques per a l'entreteniment dels maniàctics; ja no trobareu cortisans que us donguin la raó pel

plat de lleties diari; ja no trobareu minyones que es casin per la vostra renda, que aguantin a totes hores les manies al deu per cent, i us tinguin d'escalfar els peus i us tinguin d'aguantar la mà per a fer-vos firmar el testament. Reis: ja podeu desar les corones; ja els súbdits aniran tips d'escudella, de vosaltres i de fer guerres per qüestions econòmiques. Ministres: ja podeu llençar les carteres; ja no el fareu seguir més, al poble; tindreu de canviar d'ofici, si és que serviu per alguna cosa. Generals: *paso redoblado*, i a casa; no trobareu soldats que us segueixin; us tindreu de barallar sols, i jugar a soldats de plom, i aixecar castells de cartes. Judges: no faltant aliments, no hi haurà raons; deseu la justícia a l'armari. (*Ample.*) Poble: estàs salvat! T'ha salvat la meua invenció prodigiosa. Tu porta'm moltons, bous, vedelles, el gentil cigró i la modesta mongeta; porta'm el carbó que arrenques de les entranyes de la terra, i jo et faré el canvi de productes, jo et faré la metamòrfosi, i t'ho tornaré d'escudella. Quan tinguis escudella, oh poble!, treballaràs pel teu regalo, si vols i encara et queden ganes de treball; podràs llegir, si tens humor de perdre el temps; podràs dedicar-te a les arts, si trobes que valen la pena; mirar les estrelles, si ets donat a badar de nits; dedicar-te a la botànica, si t'atreu l'herba; o a la mineralogia, si gaudeixes del mal de pedra; i si tot això no t'agrada no et faltaran cassinos per a distreure't i deleitar-te amb l'encens de la política, o amb la plàcida emoció de la poètica manilla, o la bèl·lica distracció de fer junta i discutir reglaments.

Podràs anar a Sant Muç sense ésser sant Muç; fer alguna revolució per a distreure't; i, com que no tindràs burgesos per a anar-los a trencar els vidres, podràs trencar les copes fraternals brindant... per l'escudellòmetro... I jo, que t'hauré resolt la qüestió social, no et demano cap monument; honora'm, sí, el dia que em mori, però d'una manera nova; posa una glassa colossal a les olles i als dipòsits, pinta les aixetes de negre, munta una ara a la Fada Alimentícia, i resa'm un càntic bucòlic a cada plat soper que mengis. Perquè a mi m'assassinaran. Ja ho sé: tots els grans homes morim assassinats pels petits. Em volen rompre el comptador i les canyeries! Volen inundar la ciutat! Volen engegar els fideus! Però jo nedaré sobre el caldo! L'esperit de l'inventor sempre hi neda, sobre el caldo!

I si la *mano oculta* em busca, que em busqui. Jo, a complir la meva missió, a fer via. Que el dia que jo em morís s'hauria acabat l'escudella.